

Introducción

Olga Castro

Aston University

María Liñeira

University of Exeter

doi:10.17075/tucmeg.2015.001

FÍOS E TÉCNICAS NOS ESTUDOS GALEGOS ACTUAIS

Con «Trama e urda: contribucións multidisciplinares desde os estudos galegos» ve á luz un volume colectivo que amosa a variedade de fíos e técnicas que se entrelazan para conformar o tecido presente dos estudos galegos. As autoras e autores dos dezaoto traballos que acá se inclúen atópanse en distintos puntos dunha carreira profesional que se desenvolve tanto dentro coma fóra de Galicia, proba da crecente extensión xeográfica dos estudos galegos. Boa parte das achegas enmárcanse nos tradicionais eidos da lingua, da historia e da literatura mais tamén se inclúen dous traballos que se ocupan da divulgación da lingua galega grazas a Internet e da divulgación científica, especialmente na Galicia do século XXI. Son, polo tanto, contribucións multidisciplinares que pretenden achegar novas análises, datos e perspectivas variadas sobre temas específicos. Dentro desta diversidade de traballos, todos eles teñen en común que foron presentados no X Congreso da Asociación Internacional de Estudos Galegos (AIEG) «Galiza alén do Arco Atlántico: unha visión multidisciplinar dos estudos galegos», celebrado en setembro de 2012 na universidade galesa de Caerdydd (Cardiff). Nesa conferencia presentáronse máis de setenta relatorios que deron conta da vizosidade dos estudos galegos. Deste congreso deriváronse dúas publicacións: esta que aquí presentamos agora e un número monográfico da revista *Abriu: Estudos de textualidade do Brasil, Galicia e Portugal*, titulado «Crevices Exposed: Blind Spots in Galician Textuality», que saíu do prelo no outono de 2015.

A lingua galega é o tema principal da primeira sección do volume, que consta de sete capítulos. No capítulo inaugural, Rosario Álvarez analiza a posición e valor estratéxico da lingua galega desde o que denomina a perspectiva da mundialización. O seu exhaustivo estudo sobre a política lingüística exterior do galego, o ensino da lingua e cultura galegas para persoas estranxeiras e para a comunidade residente no exterior, conclúe cun chamamento á acción para a posta en marcha de medidas que favorezan a súa internacionalización.

Os seguintes tres capítulos analizan diferentes aspectos relacionados co Tesouro do léxico patrimonial galego e portugués, unha iniciativa de

consulta gratuíta en liña posta en marcha polo Instituto da Lingua Galega, organismo dependente da Universidade de Santiago de Compostela, en colaboración con distintas universidades brasileiras e portuguesas. O obxectivo do proxecto é integrar nun banco de datos materiais lexicográficos en galego e portugués, á vez que ofrecer unha representación cartográfica da distribución territorial dos termos. Ernesto González Seoane dá conta da metodoloxía seguida no deseño da base de datos así como das estratexias aplicadas para afrontar o reto de dar cabida nunha única plataforma un corpus tan diverso (galego, portugués brasileiro e europeo). Rosa Mouzo Villar, pola súa banda, céntrase en explorar as utilidades do Tesouro para matizar e ampliar a información terminolóxica dispoñíbel nos dicionarios xerais, principalmente debido ao carácter inédito de boa parte dos materiais compilados nesta base de datos (moitos deles procedentes de traballos de investigación sen publicar). As utilidades do Tesouro que examina Marta Negro Romero teñen que ver co potencial que ofrece esta ferramenta terminolóxica para a realización de traballos de investigación, nomeadamente aqueles de carácter contrastivo ou que investigan procesos de variación e mudanza. O estudo da variación lingüística é tamén o tema principal do capítulo de Helena Bermúdez Sabel, no que se defende o uso da edición sinóptica como mellor tipoloxía ecdótica para realizar este tipo de estudos. A autora parte de modelos previos para facer unha nova proposta metodolóxica de edición sinóptica que resolva eivas anteriores e sexa idónea para o estudo de variacións na lingua da lírica galego-portuguesa.

Desde un enfoque sociolingüístico, Obdulia Castro parte das investigacións realizadas sobre o contínuum oralidade-alfabetización para presentar os resultados dun estudo revelador sobre usos lingüísticos e percepcións socioculturais respecto do uso do galego. O peche a esta primeira sección fornéceo o traballo de Paula Bouzas. A cabalo entre a sociolingüística e a análise crítica do discurso, Bouzas analiza as ideoloxías sobre a diversidade lingüística e os idiomas minorizados en España, en concreto sobre o galego, que durante a presidencia de José María Aznar (1996-2004) promoveron os xornais estatais *El País*, *El Mundo* e *ABC*.

Na seguinte sección Manuel Gago céntrase na posición da lingua galega, neste caso trazando a súa posición nos territorios dixitais. Malia a baixa presenza de Internet nos fogares galegos, fenómenos como o auxe dos blogs e de Facebook déronlle ao galego maior presenza e vitalidade. A responsabilidade das institucións tamén aparece recollida nesta contribución, na que se avalían dúas iniciativas na rede do Consello da Cultura Galega. Pola súa banda, o científico Xurxo Mariño dá conta da

desafortunada brecha entre o que Charles P. Snow denominou as culturas científica e humanística. A continuación explora as disciplinas en que se busca a multidisciplinariade e, finalmente, presenta os proxectos galegos de comunicación da ciencia, nos que el é participante activo.

A sección de historia xira ao redor da historia das institucións. Leila Rodrigues da Silva e Maria Boguszewicz ocúpase da Igrexa, e Cristina Martínez Tejero do grupo Galaxia. No seu capítulo, Leila Rodrigues da Silva tenta identificar un perfil ideal de bispo no contexto da reorganización da Igrexa tras a conversión ao cristianismo dos suevos analizando polo miúdo as actas dos concilios bracarenses do século VI e os escritos do bispo Martiño de Dumio. No seguinte traballo, Maria Boguszewicz afonda na relación entre a lingua galega e a Igrexa ofrecendo coma contrapunto a relación entre a lingua casubia e a Igrexa. A orixinal comparación permítenos profundizar nas tensas relacións políticas entre a institución e os movementos nacionais de ambas as comunidades. Finalmente, Cristina Martínez Tejero abre coa súa publicación unha frutífera liña de investigación sobre os procesos de construción do coñecemento das institucións, nestecaso do grupo Galaxia. A autora pon de manifesto as dificultades para analizar o seu obxecto de estudo, teoriza sobre o concepto de «coñecemento construído» e reflexiona sobre a configuración e funcionamento do campo dos estudos galegos.

A sección final está dedicada á literatura. Comeza cun texto da poeta Chus Pato en que se exploran as semellanzas e diferenzas entre o labor da tradutora e da poeta a través da lectura do texto pioneiro de Walter Benjamin «O cometido de quen traduce» e dun ensaio de Paul de Man sobre o devandito texto. A continuación, Carlos-Caetano Biscainho-Fernandes fai unha achega de grande interese á historia do teatro de principios do século XX na que estuda as tensións repertoriais na obra dramática de Leandro Carré, servíndose da súa peza *Un caso complicado*. Olivia Rodríguez González, especialista en Vicente Risco, aplica os principios da escola neolachmanniana a unha hipotética edición crítica d'O porco de pé. A través da análise pormenorizada das diferentes reedicións ilústrase o proceso de fixación da norma culta do galego. Os seguintes dous traballos xiran arredor da obra de Xosé Luís Méndez Ferrín. Primeiro, Natalia Szejko explora como a selección de protagonistas e o establecemento de certas relacións interpersoais producen un efecto melancólico na obra do autor. Segundo, María Carreira López analiza as relacións intertextuais entre o poema do ourensán «Quén é esa que sobe a encosta de Cortiña Grande», a cuarta rima do italiano Guido Cavalcanti «Chi è questa che ven, ch'ogn'om la mira» e o libro bíblico Cántiga das

Cántigas. Por último, María Obdulia Luis Gamallo pecha a sección (e o volume) cunha lectura da obra *Cartas de Galicia*, unha tradución ao galego publicada en 1968 das oito cartas que o autor belga Prosper-Henri Devos escribiu durante a súa viaxe pola Península Ibérica en 1912. A tradución desta obra de literatura de viaxes, da man de Xosé Ramón e Fernández-Oxea, achega unha interesante visión da Galiza de comezos do século XX aos ollos dun belga.

En total, dezaoito capítulos cos que as editoras de «Trama e urda: contribucións multidisciplinares desde os estudos galegos» deixamos nas mans das lectoras e lectores un volume colectivo que deita luz sobre unha parte do tecido máis actual dos estudos galegos.